

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumeră la toate oficiile poștale din țară și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un exemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

REDACTIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia.
BLAGOV, piața mare Nr. 30.
Scrierile nefrancate nu se primesc. Manuscrise nu se retrimit.
INSERATE se primesc la ADMINISTRATIUNEA în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Duke Nachf. Max. Augenthal & Emrich Leuner. Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelka Nachf. Anton Oppelka. In Budapesta: A. V. Goidberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Maroyl & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serză garmond pe o colônă 6 or.
— Publicării mai dese după tarifa și învoială.
RECLAME pe pagina a 8. a o serză 10 or. séu 30 bani.

Nr. 198.

Brașov, Miercuri 6 (19) Septembrie.

1900.

Demisiunea lui Nacevicî.

Călătoria ministrului de comerț bulgar Nacevicî la Viena a fost preludiul demisiunii sale.

Este știut, că Nacevicî a fost acela, care în calitate de ministru de esterne ad interim, pe timpul absenței lui Ivancioff la Constantinopol, a răcut agentului diplomatic român din Sofia acele declarațiuni, cari au produs o bună impresiune la București, fiind mai leale față cu reclamațiunile necurmte ale guvernului român în afacerea asasinatelor bulgare. Scim asemenea, că, după-ce s'au reîntors ministrii bulgari trimiși în misiune la jubileul Sultanului, ministrul de esterne Ivancioff a desavuat prin cunoscutele desmintiri ale Agenției bulgare pe colegul său, din care causă conflictul român bulgar a devenit mai încordat.

Demisiunea lui Nacevicî dovedește, că au existat divergențe de opinie între el și colegii săi asupra amintitului conflict, și că prin urmare a fost în drept agentul diplomatic român d. Mișu și că a relatat corect și Agenția română asupra declarațiunilor din cestiune.

Printr'asta incidentul cu aceste declarații s'a încheiat. Prin demisiunea sa Nacevicî recunoșce indirect, că a fost desavuat și că nu consimte cu ceilalți membri ai cabinetului. Chemat fiind printr'o telegramă a ministrului-președinte bulgar la Sofia, ca după reîntorcerea principelui să se sfătuescă cu cabinetul despre ceea-ce pretind interesele țării în conflictul cu România, Nacevicî a răspuns, că persistă în demisiunea sa și iese necondiționat din cabinet.

Acum s'a clarificat pe deplin afacerea. Nacevicî din capul locului a fost pentru o atitudine demnă și leală față cu reclamațiunile juste ale guvernului român. Vedeți, că n'o

pote scoate la cale, a preferit mai bine a-se retrage. Acesta este corect. Așa trebuia să procedă un bărbat de stat, convins că interesele țării sale pretind o cumpănire nepasionată și nepreocupată a situațiunei ei în conflictul cu România.

Scirea despre demisiunea din cestiune vine nu din Sofia, ci dela Viena, unde ministrul de comerț bulgar a petrecut mai multe zile. Trebuie să credem în esactitatea ei cu atât mai virtos, cu cât înseși diarele din Sofia accentuează, că Nacevicî nu este de acord cu președintele consiliului și că de aceea ar fi încurcat lucrurile în cestiunea conflictului. Și aceste foi însăși nu vedeau altă soluțiune, decât demisiunea lui.

După toate acestea dispăre orice pretext pentru Bulgari de a susține, că agentul diplomatic al României a voit să denatureze intenționat cuvintele ministrilor bulgari, fiindcă România ar dori războiul.

Nu numai, că România nu dorește războiul, d'ér, decât este adeverată scirea din „N. Fr. Presse“, ministrul-președinte Carp a declarat chiar, că România consideră conflictul ca încheiat din momentul când guvernul român a atras atențiunea puterilor asupra primejdiiosei acțiuni a propagandei macedonene revoluționare, lăsând puterilor să facă ele orice alt pas în contra acelei acțiuni; România n'are motiv pentru înarmări și-și va sci ap'era liniștea și siguranța proprie.

Fasele, prin cari trece conflictul se schimbă mereu. Neschimbată însă rămâne atitudinea guvernului român, care nu reclamă dela Bulgari decât justiția și se ferește de orîșice provocare, ce ar pute da naștere unui război.

† Aron Densusianu.

Erî după amiază a fost condus la moment de lamura societății române din Iași mult regretatul Aron Densusianu.

Din scurta sa biografă, ce am publicat-o, am vădit, că viața acestui distins Român, mare naționalist și învățat patriot, a fost plină de activitate și că a dat r'odele cele mai frumose.

Aron Densusianu, pe timpul cât a trăit în Făgăraș ca avocat, s'a distins pe terenul luptelor noastre politice naționale ca călduros și energic apărător al drepturilor poporului și a fost unul din cei puținii, cari au înțeles necesitatea, de a-se organiza politicesce poporul nostru, ca să p'otă purta cu demnitate și cu succes greua luptă în comune, în municipii pentru limbă și naționalitate.

Era de model acțiunea opoziției române din comitatul Făgărașului, condusă de Densusianu în anii șapte-șeci. Firesce, a fost timbrat de adversarii ca „agitator“ periculos; a trebuit să sufere chiar închisore în urma atitudinii sale neînduplecate în susținerea principiilor naționaliste.

Din nenorocire acțiunea, ce a întreprins-o, n'a fost susținută cum trebuia de Românii făgărășeni, și n'a fost secundată, decât numai în mică măsură de Românii din celelalte comitate ardeleni. Atunci a venit la Brașov și a întemeiat diarul politic „Orientul Latin“ dimpreună cu d-l Teofil Frâncu, redactor responsabil al acestui diar, și în colaborare cu poetul I. Lăp'edat și istoricul Nicolae Densusianu. În acest diar s'au reoglitat principiile politice și naționale ale lui și ale soților săi.

Din articuli săi publicați în acest diar putem cunoșce pe Aron Densusianu ca pe un onest, sincer și intransigent autonomist al țării

Ardealului și continuator al vechii școle politice literare dela Blăși.

E de regretat, că împrejurările vitrege dela noi au dus și pe acest distins luptător al nostru peste muni, când aveam așa mare lipsă de conducători harnici și devotați causei.

Trecut în România, Aron Densusianu a îmbrățisat cariera de profesor, în care calitate a fost activ până la m'ortea sa, bucurându-se — în urma valoroselor sale lucrări literare și ca critic literar — de stima și simpatia nu numai a colegilor săi dela universitatea din Iași și a ascultătorilor săi, ci a tuturor Românilor. Scrierile sale literare formeză cununa neperitoare a activității sale neobosite din acest timp.

Depunem o lacrimă fierbinte pe mormântul acestui demn Român și vrednic fiu al Ardealului!

*

Despre înmormântarea lui Aron Densusianu „Evenimentul“ din Iași comunică următoarele:

Ați la 2 și jumătate s'a făcut înmormântarea regretatului profesor Aron Densusianu.

O mulțime de lume se grăbi să asiste la înmormântare, să petreacă pentru ultima oră pe cetățenul iubit, pe profesorul model și pe bunul părinte.

Printre coronele depuse se afla din partea soției, din partea ficelor, din partea fiilor, din partea profesorilor Universitari, din partea familiei Erbiceanu, din partea Ligei culturale, din partea societății studentescei „Solidaritatea“.

Cortegiul percurse strazele Ralet, Română, Asachi, Carol. În fața Universității domnul rector Xenopol ținu o mică, d'ér simțită cuvântare, în care arată meritele distinsului profesor, lupta sa din inimă pentru interesele Românilor de peste muni și strictetea regulamentelor, de unde niciodată severul profesor nu devia.

După aceea cortegiul se puse în mișcare, percurgând străzile Lăpușneanu, Golia, Eternitatea.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

(10)

Antropomorfism și antiantropomorfism în limba română.

(Urmare.)

Buza indică metaforic a) marginile mai ales ovale ale unei aperturi: buzele tunului; buzele strachinei, sfesnecului etc.; se dice chiar și buzele fântânii, înțelegându-se marginile de de-asupra ale grilajului de lemn la fântânile cu găleată¹⁾. Tot aici aparține și fraza: a umplé un vas până în buze; b) marginea subțire la instrumentele de tăiat: buzele cuțitului, c'oșei etc.

Limbă este, după concepțiunea antropomorfistă a poporului nostru, orî-ce obiect séu parte de loc, ce are forma lungăreță și ascuțită a limbei omeneșce. **Éta** câte-va exemple mai cunoscute: limbă la clopot, cataramă, cumpănă, briceag, lăcat etc. Limbă se aplică în deosebi la determinarea diferitelor formațiuni ale supra-

feței pământului, așa d. e. o limbă de pădure e o fâșie îngustă de pământ acoperită cu arbori; în special însă o limbă de pământ se numește o peninsulă îngustă și lungăreță. În același sens se aplică și latinescul *lingua* (Liv. 44, 11, 3; Lucan. 2, 614), întocmai ca și grecescul *γλῶσσα*. — Cele mai cunoscute plante concepute ca antropomorfisme parțiale ale limbei sunt: limba boului (*Anchusa*), limba cânelui (*Cynoglossum*), limba oii (*Plantago*), limba cerbului (*Scolopendrium*) etc. Se se compare deja în limba latină: *lingua bubula* (limba boului), Cato R. R. 40, 4; Plin. 17, 112, *lingua canina* (limba cânelui), Cels. 5, 27, 18.

Gât indică metaforic preste tot o deschidătură lungăreță: gâtul pivniței. Se se compare în limba lat. *faucis* (gâtlegiu) în sens de strimțore, pas (Curt. 7, 4; Cic. Agr. 2, 32, 87), și chiar și în sens de abis, prăpăstie (Cic. N. D. 2, 37, 95.)

Gât: a) partea lungăreță și strimță la diferitele obiecte: gâtul sticlei, viorei; b) trecătoare îngustă: gâturi ale munților Carpați (Odobescu).

Grumaz se aplică ca antropomorfism numai la muni: grumaz de munte (pisc timpit.)

Piept. După analogia pieptului omeneșce se vorbește de piept la muni, pământ etc.: piept de munte, piept de pământ etc. În special sub pluralul *piepți* se înțelege partea anterioară a cămeșei la bărbați, așădără partea, care acopere pieptul.

Pânțece se numește în graiul antropomorfic al poporului nostru partea interioară a diferitelor obiecte: pânțecel muntelui, sinonim cu *sîmul* muntelui; sub pânțece se mai înțelege și partea umflată, bulbucată a unui vas: pânțecel sticlei etc.; de aici adjectivul *pânțecos*, ca d. e. în următorul vers de Eminescu:

Ah! garafa pânțecosă d'ér de sfesnic mai e bună!
(Cugetările lui Dionisie.)

Sinonime cu pânțece, mai ales în sensul din urmă, sunt *fôle* și *burtă*: fôlele séu burta sticlei, urciului etc.

Sîn indică ca antropomorfism centrul séu partea interioară a vre-unui obiect: sînul pământului; sîn de mare (golf) etc.

Buric. 1) În mitologia populară română se vorbește de *buricul pământului*,

înțelegându-se punctul central al pământului (imaginat ca un disc), care servește de trecătoare în lumea cealaltă, séu mai bine diș pe tărâmul celălalt, precum se exprimă basmele noastre populare. În mitologia veche grecăscă ca buric al pământului (*ὀμφαλὸς τῆς γῆς*) era imaginată insula Delphi, și în special un glob de marmoră albă din cela templului lui Apollo. Orașul Enna, în special vestita dumbravă a zeiței Proserpina, era considerată de *buric al Siciliei* (*Umbilicus Siciliae*) cf. Cicero, Ver. 2, 4, 48, 106. Mai departe se scie, că și Italia, ba chiar și orașul Roma își avea *buricul* séu (*umbilicus*). Se se compare în graiul poporului nostru *buricul cetății*, înțelegându-se partea centrală a cetății; 2) *buric* la m'oră: pervazul, căptușala de lemn la gaura petrei inferiore. 3) *buricul degetului*: vârful degetelor (capetele rotunde). 4) **Botan**: *Buricul Vinerii* (*Cotyledon*), *Nabelkraut* etc.

(Va urma.)

NICOLAE SULICĂ.

¹⁾ În sensul acesta în jurul Brașovului (Săcele) fraza obvine în forma: *buzii fântânei*.

Cordónele pătăștei au fost ținute de domnii profesori universitari Culianu, Leonardescu, Stravolca, Dr. Cosmovici și Xenopol.

Jancso Benedek și mișcarea din Macedonia. Am înregistrat ieri la scrierea d-ului faptul, că într'un articol publicat în „Budapesti Hirnap“ Jancso Benedek, cunoscutul istoriograf al lui Banffy, vorbind de cestiunea macedoneană, atribuie regretatului profesor dela gimnasiul român din Brașov Dr. Vasile Glodariu, meritul de-a fi aruncat sămânța, care a dat naștere cestiunei, ce a provocat conflictul româno-bulgar, inaugurând propaganda română în Macedonia.

D-l Jancso comite și de astă-dată neesacității de care se găsesc destule în scrierile sale asupra Românilor. Răposatul Glodariu a fost chemat ca cel dintâi director la liceul din Bitolia, în care calitate a funcționat acolo vr'o opt luni, deschizând prima clasă liceală. Imprejurările familiare l-au făcut însă să se reintorcă la Brașov. Atâta e tot. S-a făcut datoria cât a stat în Bitolia, de dascăl și director. Natural însă, că nu i-a rămas timp, de a se ocupa de cestiunea macedoneană.

Modul cum Jancso Benedek caută a-l face responsabil pentru ceea-ce se întâmplă astăzi, spunând, că a fost unul din profesorii gimnasiului român gr. or. din Brașov, poate să-și aibă și ținta sa deosebită. Cănd articolul din „Bud. Hir.“ ori-ce Maghiar șovinist va esclama: „Etă de ce-i bun gimnasiul român din Brașov! Până în Macedonia se întinde firul agitațiunii profesorilor lui.“

Așa ceva însă nu stă bine unui scriitor, care pretinde a cunoșce mai bine ca toți Ungurii raporturile istorice și politice ale Românilor.

O mărturisire. „Budapesti Hirnap“, organ, care stă aproape de cercurile guvernamentale ungurești, scrie în Nr.-ul său dela 16 Septembrie: „După cum stă lucrul aț, abia este în interesul politicii maghiare, ca România să dobândească succese diplomatice strălucite față cu Bulgaria“.... Mărturisirea aceasta o face oia guvernamentală după-oe constatată, că principele Ferdinand a petrecut zilele acestea în Ungaria la vânătoare și din umbra brașilor dela Gömör trimetea telegrame la Sofia, dirijând astfel din Ungaria politica Bulgariei; der — țice — ar fi bine se știe de ce o dirigeză „în favorul Ungariei?“

Uniunea studenților latini.

Ca întregire a raportului, ce l'am publicat după țiarul „Epoque“ din Paris despre ședința de inaugurare a Uniunii studenților latini, dăm mai jos tot după același țiar partea a doua a raportului său.

La redeschiderea ședinței se face comunicarea remarcabilului memoriu asupra „Ideei latine la Români“, prezentat de d-l V. A. Urechia, fost ministru, profesor la Universitatea din Bucuresci și vice-președinte al Academiei române.

D-l Urechia în prima parte a lucrării sale arată, cum, în decursul secolilor s'a menținut intactă *continuitatea latină* la descendenții vechilor coloni romani, aduși în Dacia Traiană. Arată, cum pe timpul marilor invasiuni barbare chiar împrăștierea însăși a vechilor colonii romane fii cauza salvării lor, căci năvălitorii negăsind o unitate puternică de doborât nu simțeau trebuința de a extermina pe puținii latini, cari și menținură originea în vârfurile Carpaților.

D-l Urechia trece în revistă manifestările latinității la descendenții acestor vechi coloni, cari cu timpul au devenit un adevărat popor, care cu tôte că era încois din tôte părțile de diferite rase eterogene a rămas conștient de glorioasa sa origine.

Amintesc, cum împăratul român Ioniță, care reunise sub sceptrul său pe Români și pe Bulgarii de pe ambele maluri ale Dunărei, stăruia asupra originii sale latine dinaintea papei dela Roma și îi cerea corónă imperiului roman din Orient.

Amintesc, că cu tôte ruptura dintre bisericile din Orient și Occident, mitropolitul ortodox Dosithei declară, că: *Tot omul trebuie să știe, că națiunea moldovană vine din Italia. Traian a populat cu rassa acăsta de omeni Valachia, Transilvania și Țera Moldovenescă.*

In secolul XVII, Miron Costin, marele scriitor moldovean, refugiat la curtea regelui Poloniei Jagellon, nu găsia nimic mai potrivit pentru a curteni pe acest princip de rasă slavonă, decât să-i declare în plin consiliu regal că: *In cele trei țări române, poporul se preamărește de originea sa latină. Nu numai numele său de Român, der până și obiceiurile, natura sa, limba sa, dovedesc până la evidență, că este latin dela Roma.*

Mai târziu, Dimitrie Cantemir, Petru Maior și înțrega pleiadă de scriitori români, cari ilustrază a doua jumătate a secolului XVIII, nu încetează de a afirma latinitatea Românilor.

In zilele noastre, adaugă el, tesa nu mai este discutabilă. D-nul Baccelli țicea anul trecut la Roma: *In inima Românilor amintirea originii lor a rămas în decursul secolelor, palpândă și vie. Se va putea pulverisa marmora, der nici-odată nu se va nimici conștința latinității în inima Românilor!*

In partea a doua, d-nul Urechia vorbește despre manifestările latinității la Români din România modernă. El amintesc, în trecăt, cum un Român și nu dintre cei de rând, un Român care trebuia să ajungă unul din cele mai mari gloriei din țera sa, care, de mai multe ori ministru, astăzi încă profesor universitar în Bucuresci și vice-președinte al Academiei române, soisind cu un an înainte de războiul franco-italiano-austriac la granița Piemontului liber, nu putu, într'un sublim elan de entusiasmo juvenil, să se împiedec de a sări de gatul celui dintâi jandarm, pe care îl întâlni, al regelui Victor Emanuel. El amintesc cum acest Român, ajuns ministru și doritor de a face din compatrioții săi adevărați latini, demni descendenți ai Romei, mama națiunii lor, trimise numeroși studenți să-și completeze studiile lor universitare la Turin.

„Este ore nevoie să vorbesc de Franca, adauge d-l Urechia; ei, acestei surori latine atotputernică, datorim noi ceea ce suntem. Dela omeni ei cei mari ca Quinet, Michelet și în timpurile din urmă Tourtoulon, G. Paris, Roque-Ferrier, Mistral, am învățat să avem încredere în viitorul *Ideeii latine.*“

„Tinerime română, să salutăm pe acești glorioși apostoli, să salutăm pe discipolii lor! Să ne amintim mai cu seamă, că numai o uniune a popoarelor latine pôte salva vechea noastră rasă latină atât de violent atacată și așa de des ponegrită!“

D-l Henri Durand dă apoi cetera telegrami trimisă în numele Felibrului latin din Montpellier, de către d-l Alp. Roque-Ferrier, președinte și d-l F. Durand, secretar:

„Salutăm în voi icóna speranțelor rasei noastre. Desunită câte-odată, sacrificată adese-ori unor concepțiuni straine sau chimerice, supusă în unele puncte unor populațiuni de rase diferite, rassa latină are datoria de a realiza idealul său etnic, în fața alianțelor de războiu și de cucerire, cari se urzesc în cele patru puncte ale globului. Perderea Luisianei, Floridelor, Texasului, noului Mexic și a Californiei în seculul spațiu al unui secol, părăsirea României, Portugaliei și Spaniei, combinațiunile Rusiei, Angliei și Statele-Unite ale Americii, nu trebuie să se reînocască!“

„Voi, domnilor, să împiedecați micșorarea câmpului rasei noastre! Voi să restabiliți limitele drepte și necesare! Voi să pregătiți în Europa, în America și pretutindeni unde va fi nevoie un Latium mai vast, mai liber și mai populat ca acela al lui Constantin ori al lui Traian. Secolul al XX-lea trebuie să inaugureze un nou ordin de secole. El trebuie să fie secolul împăcării și confederării rasei latine!“

Dreptul aglomerațiunii etnice legate rasei noastre prin comunități antice, acela al populațiunii cu care ea păstrează încă legătură de justiție și religione trebuie strict menținut, și exercitat mai larg și mai liberal. Albania, Grecia din Europa, Asia mică și insulele cu populațiune celtică și bască, creștinii din Armenia, din Siria și din Orient au dreptul absolut de a trăi, căci ele sunt în fața raselor dușmane sau adversare citadela avansate ale civilizațiunii și Uniunii latine! În Franța, în Italia, în Spania, nu trebuie să mai fie loc pentru îmblândirea relațiunii cu Anglo-Saxonii, Germanii sau Rușii.

„...Politica latină este datoria de aț, și imperioasă obligațiune de mână. Limba poporului trebuie să fie puncta suverană, cheia care liberază din ori-ce servitute, și de mörte! Unit cu voi în tôte ideile acestora, Felibrul latin vă îndemna să sərbătoriiți la Montpellier, în Duminecă și Lucea Rusaliilor din anul 1901, a două-deci și cincisă aniversare a fundațiunii premiului *Cântului latin.*“

„Trăiască popórele latine. Trăiască studenții latini! Trăiască România! (Aplause entusiaste).“

(Va urma.)

Presă bulgară și conflictul.

Sub titlul *Conflictul româno-bulgar* „La Bulgarie“, organul partidului liberal progresist din Bulgaria, publică un articol, care arată spiritul, ce domnesce aț în principat. Lăsăm să urmeze din acest articol pasagele mai esențiale:

Relațiunile între România și Bulgaria sunt mai încordate de câțva timp.

Românii concentrează trupe în Dobrogea (?), guvernul bulgar îi imită și are dreptate. E posibil să se întemple ciocniri la frontieră.

E lucru cert, că guvernul român împromută curajul său la Viena. De când Regele României a făcut vizită împăratului Austriei, cei din Bucuresci au devenit mai întreprindători.

Regele Carol se află acum la Berlin; de ce sfaturile, pe care s'au dus să le ia, vor sămăna cu cele dela Viena, e foarte posibil să avem război.

In aceste împrejurări critice, guvernul bulgar e evident, că n'are o conduită clară. Acest guvern lasă a fi condus de principe, care în aceste momente își pierde timpul în Ungaria. Cabinetul d-lui Teodor Ivancioff a înjosit Bulgaria până a merge să ceră concursul Sultanului în afacerea conflictului. Miniștrii bulgari trebuiau să știe, că tot ce slăbesce Bulgaria, e primit cu bucurie la Constantinopol; am fi foarte naivi, dacă ne-am închipui, că Sultanul va lua apărarea Bulgariei în acest conflict.

Dacă într'un război româno-bulgar armata turcescă nu va ocupa trecerile din Balcani, acăsta nu se va datori, decât friccei ce i-o inspiră Rusia.

Un război cu România nu e dorit pentru noi și guvernul trebuia să facă tot posibilul, fără a atinge onórea Bulgariei, spre a-l evita. Și acăsta nu o țicem pentru că am avé frică de armata română; din contră, avem firma convingere, că buna noastră armată ar respinge iute pe inamic dela frontiera bulgară. Dacă nu dorim războiul cu România, este că trebuie să ne păstrăm forțele militare și materiale pentru ția, când cestiunea Peninsulei Balcanice va fi resolvată de puteri. Ori-ce război purtat mai nainte, e der periculos pentru noi.

Bulgaria are în Peninsula Balcanică datoria de a apăra nu numai libertatea sa, der încă și esistența Bulgarilor, cari trăiesc dincolo de granițele sale înguste; și acăsta datoria nu pôte fi împlinită decât de o Bulgaria puternică și neslăbită, de războie anterioare. Etă ce trebuie să înțelégă bine fiă care Bulgar și ce nu trebuie să uite.

Și purtarea echivocă a ministrului nostru de esterne față cu agentul diplomatic al României a contribuit a încorda până la acest punct relațiunile între guvernul român și bulgar.

Aici amintesc cazul cu declarațiunea ministrului Naciovici, care declarațiune a desavuat'o ministrul Ivancioff. Crede, că Naciovici a încurcat lucrurile; nu crede însă, că de aceea a fugit la Viena, ci presupune, că nu e de acord cu principele și cu președintele consiliului, din care cauză ar trebui să dimisioneze; apoi încheie așa:

Dacă însă guvernul bulgar va câștiga convingerea, că agentul diplomatic al României intenționat a denaturat cuvintele ministrilor bulgari, el va înțeleg, că Români voesc războiul și că vor să trágă-neze lucrurile pentru a puté concentra trupele lor în Dobrogea.

Și chiar în acest ultim cas o datoria se impune guvernului bulgar înainte de a veni lucrul la războiu, datoria de a se adresa la uua din puterile semnatare ale conferenței dela Haga, pentru-ca conflictul să fiă aplanat.

Creдем firm, că de ce i-se va cere concursul Rusia, liberatórea noastră va lua apărarea Bulgariei în acăsta cestiune, în care justiția e pe partea noastră.

Nu folosesc nimic de a bate la porțile Constantinopolei; nu folosesc nimic de a rétăci prin Ungaria și Germania; aceste sunt lucruri, cari nu pot, decât să ne strice, cum ne-au stricat și până aț.

Din Macedonia.

Țiarul „Peninsula Balcanică“ primesc din Bitolia șicrea, că arestările Bulgarilor continuă încă acolo.

Sunt peste 40 de arestați și închisți în celule separate, ca să nu comunice unul cu altul. Printre arestați sunt doi profesori, directorul liceului, antreprenorul hotelului „Salonic“ Hagi, doi Etori și alți notabili.

S'au descoperit arme și bombe de dinamită, precum și mai multe sute de acțiuni de ale comitetului bulgar din Sofia.

S'au găsit și scrisori trimise de Saraffoff la notabilitățile bulgare de acolo; poliția n'a putut să le cetescă, fiind-că sunt cifrate. E vorba, că poliția din Bitolia se oeră dela poliția din Bucuresci cheia acestor scrisori.

Printre Bulgari este o agitație enormă. Toți au figura unor ómeni, cari sunt convinși că se află în ajunul unor evenimente mari și sfidéză tótă lumea, mai ales pe Români.

SCRIRILE ȚILEI.

5 (18) Septembrie.

Monumentul lui Mircea Basarab care va fi ridicat în Tulcea, a fost pornit din Italia spre România. Asupra acestui monument marele țiar milanesc *Corriere della Sera* scrie următoarele: „Septămēna trecută a fost turnată în stabilimentul Barzagli o colosală statuă a Domnului Mircea Basarab cel bătrân, care a domnit în Valachia între 1386 și 1418. E o vigorosă figură de războinic, acoperit cu arme, cu corónă pe cap, cu sceptrul în drépta și cu stânga pe mânerul unei spade suficiente să poe pe fugă o armată întrégă. Statua înaltă de 3 m. 30 va fi așezată pe un piedestal de piatră construit acum pe o piață din orașul Tulcea. Inaugurarea acestui monument e stabilită pentru 14 Octombrie...“ „Autorul grandiosului monument e sculptorul român Constantin Bălăcescu stabilit în orașul nostru unde a studiat cu Butti, după ce urmăse patru ani Academia din Venezia. Monumentul este format din statuă și din un viguros grup, compus dintr'un leu, care calcă peste arme și stéguri și are o labă pe un glob simbolisând pământul, pe care sunt desenate gurile Dunării.“

Sécuii tot flămênți. „Csiki Lapok“ într'un număr mai nou al său se străduiesc din răzputeri să presente într'un tablou cât mai posomorit „miséria“ Sécuilor din părțile nordice ale comitatului Ciuc. Țice, că sunt prin părțile acelea comune, în cari abia mai există ómeni de muncă și că muncitorii din Ciucul-nordic, pentru a-și câștiga pânea, se duc în comitatele sécuesci mai bogate și în România, ér alții își amărăsc pânea prin anumite mine. De ce ministrul de comeroiș, țice amintita fóiă, ar începe înființarea liniei ferate Madefalva—Karcolfalva—Szt.-Domokos, atunci sermanii Sécui ar ajunge la pânea, și sigur că n'ar merge în număr așa mare să-și câștige pânea în străinătate. — Va să țică „sărăcii“ Sécui ar dori să i mai milostivescă guvernul din budgetul statului cu vre-un favor de-ocamdată cel puțin prin înființarea unei noue linii ferate, care i-ar mai căpătați încă-va! Părerea acăsta e susținută și sprijinită și de foile din Budapesta, atragând și ele, ca de obicei, atențiunea guvernului asupra „miseriei“ Sécuilor. Ore când vom vedé și pe Sécuii sătui și să nu mai sbiere atâta după favoruri, de cari nimeni nu se bucură în măsură atât de mare ca ei, fiil cei mai desmerdați ai statului „național maghiar“?

Repășirea d-lui Dr. Flondor din clubul român dietal. „Deșteptarea“ din Cernăuți aduce șicrea, că d-l Dr. Iancu Flondor a adresat clubului român dietal din Cernăuți o scrisóre, prin care aduce la cunoștință esirea sa din clubul român dietal. Esirea și-o motivează d-l Flondor țicând: „Situatiunea politică în țera, schimbată prin pactul cu guvernul și urmările triste isvorite din acest pas precipitat, m'au

necesitat să renunț la o conlucrare cu partidul D-Vóstră.

Printul Galitzin la Sarafoff. Oficiosa bulgară din Sofia, „Narodni Prava“, anunță, că printul Dimitrij Petrovič Galitzin, membru în consiliul de stat rusesc, a fost la Sofia și a vizitat pe Boris Sarafoff. Foia bulgară dice, că „marele ôspe și-a exprimat satisfacția și simpatiile față cu activitatea de până acum a comitetului macedonean“. — O fi!

Printul Ferdinand al Bulgariei oprindu-se în Budapesta pentru a vedea pe Archiducele Iosif bolnav în Alcsuth, făcând o vizită de o oră ministrului președinte Szell, vedând pe ministru de comerț și vizită și muzeul de arte și științe.

Italia și Franția. Generalul italian Baldissera a prezentat președintelui Loubet scrisoarea, prin care Regele Victor Emanuel III-lea îi anunță urcarea sa la tron. Generalul Baldissera a asigurat pe președintele Republicii de dorința Regelui, de-a face din ce în ce mai „cordiale relațiunile dintre ambele țări. D-l Loubet a răspuns înărcinând pe generalul Baldissera să arate Regelui simpatia sa și să-l încredințeze despre nestrămutata sa dorință, de-a îmbunătăți din ce în ce mai mult relațiunile amicale dintre ambele națiuni.

Colonelul și sub-locotenentul. Sub acest titlu am adus știrile, că sub-locotenentul prinț François Iosif de Braganza, care fu decurând muștrat de colonelul de Aulich, comandantul regimentului 37 de infanterie, și fu provocat pe acesta la duel; acum a comunicat din Dobrița, că numitul prințșor ar fi permutat, drept pedepsă, la regimentul de husari în Brașov, contra tuturor așteptărilor.

O statuă furată. Din Budapesta se comunică, că statuia în mărimea naturală a contelui Stefan Szeczenyi, ridicată acum șase ani pe dealul din apropiere, Schwabenberg, a fost într'una din nopțile acestei deșurubată din soclul ei și furată, fără a se afla până în prezent făptuitorii. — Că vine o să se pomenescă Buda și fără turul lui Matei Corvin.

Condamnarea ministrului președinte ungar. Tribunalul din Gratz condamnă în contumaciă pe Coloman Szell pentru neplata a 481 corone, ce o datoră unei case de comerț pentru nise mașini agricole.

Otrăvire prin ghetete vâpsite. Profesorul Landouzy dela facultatea de medicină din Paris, făcând o comunicare surprinzătoare relativ la unele cazuri curioase de înveninare, ce s'au observat între copii pe timpul căldurilor excesive din vara acesta. Aceste cazuri de otrăvire s'au constatat la șapte-spre-dece copii. Unul din aceștia se îmbolnăvi instantaneu într'o zi de o căldură mare, încât fu dus acasă într'o stare de leșin, fără respirație și cu pielea învinețită; diferitele mijloace întăritore, ce i-se aplicară, rămăseră mult timp fără efect. În una din zilele tot așa de călduroase, șase copii dintr'o familie fură cuprinși de aceleași simptome, încât ei cădură leșinați în fața mamei lor. Cercetarea medicului curant, în lipsa altor probe, rămase în definitiv la diagnosa, că toți copiii acestei familii sunt otrăviți prin ghetetele nouă, ce le luaseră cu câte-va ceasuri mai înainte și cari ghetete erau vâpsite proaspăt, cu o coloră brună (negrie). Această afirmațiune se baza pe faptul, că unicul copil, ce rămăsese neatins de boală, nu încălțase ghetete nouă. Văpsirea se făcuse întrebuințată, examinându-se chimic, se constată, că în preparata lui intrase 92 v. H. anilină și 8 v. H. diferite culori estrase din cărbunele de pătră. Anilina fu declarată ca motiv al intoxicației. Profesorul Landouzy stabilă această prin experimentele făcute cu această unsoră, aplicându-o pe picioarele epurilor de casă, pe cari le răsește bine înainte de a le unge. După un timp ôre-care aceste animale se bolnăviră și presintară aceleași simptome, ce le au avut copiii otrăviți. Intoxicația se manifestă numai la căldura de cel puțin 28 grade Celsius.

Statistica statelor europene. Căpitanul Bayg, de Kalstad (Suedia) publică un anuar popular al statisticii Statelor europene, foarte bine documentată și, în care se găsesec numere date, pe care nici o publicațiune franceză nu le conține. Etă câte-va cifre găsite în această eselență publicațiune. Populațiunea Europei evaluată la 187 milioane locuitori în 1800, ar fi acum de 338 milioane. Budgetele diferitelor State europene formând astăzi un total de 16.5 miliarde în venituri 18 miliarde la cheltuieli. Adunarea comerțului exterior al Statelor da 38 miliarde la importatiune și 34.5 la esportatiune. Drumurile de fier ale Europei au o lungime de 270.000 kilometri, din care jumătate aprôpe, se compun din drumuri de stat și au costat 70 miliarde.

Un banchet de 22.000 tacâmuri. În istoria banchetelor nu scim să i-se găsească pârche aeluia, ce se va da la 22 Septembrie în Paris. Guvernul francez a decis, adevă, să dea un banchet în onôrea tuturor primarilor din Franția. Din 36,000 de primari ai republicii s'a prenotat până acum participarea a 22,000. Banchetul se va da într'o hală anume construită spre acest scop.

Un șarlatan spiritist. Poliția din Triest a avisat căpitanatul polițienesc din Budapesta, că există presupunerea de a se fi stabilit acolo un șarlatan spiritist, cu numele Anton Mocher, care a înșelat mulțime de ômeni cu pretinsul său spiritism. Mocher a fost păpușar în Triest, unde a înființat o societate spiritistă numită „clubul lui Dumeșeu“. Hipnotizatorul clubului era tapișerul Ios. Ivanski, ér mediul era chelnerița Magda Doler. Pentru jăfuirea ômenilor creduli țineau ședințe regulate, vindeau bolnavi, făceau și vindeau medicină, speculau cu tot felul de apucături mișeșel. Banda acestor șarlantani a fost prinsă și arestată pe timp mai lung. După-oe Mocher a fost liberat n'a mai avut gust de a-se ocupa cu măestria sa, éră cu hipnotismul nu mai putea, din cauza marelui paze a poliției. S'a hotărât deci să se mute din Triest, părăsindu-și soția și copiii. S'a înțeles cu Magda Doler, care și-a vândut tot ce a avut pentru-oe să fugă cu Mocher. Într'aceea o altă fată, Anna Pizsa, s'a oferit și ea ca mediu marelui măestru al spiritelor. Și acesta și-a vândut tot ce avea și apoi au plecat în lume, mergând în Pola, Fiume, Zara, Spalato, unde Mocher a părăsit fetele și a dispărut. Magda Doler a rămas în mare miserie și printr'o sorisóre s'a plâns poliției din Triest. Această urmăresce pe Mocher și acum, mai ales, că s'a constatat despre el, că înainte de plecarea dela familia lui din Triest a lăsat acesteia două sticle cu venin tare, dându-le sfatul, ca să bea din ele ori-oe suferințe ar avé. Mișelul Mocher a sedus și despoiat de averi mulțime de ômeni.

2. Un medicament pentru popor. Prin așa numitul *spirit de vin* (Franzbrandwein) și *sarea de vin al lui Moll*, pacienților li-se oferă un mijloc vindecător sigur și ieftin contra maladiilor de reumă apoi la răni și umflături. Prețul unei sticle dimpreună cu îndrumarea necesară e de corone 1:80. Se trimite zilnic prin rambursă postală de farmacistul și livreratul curții c. și reg. A. Moll, Viena I Tuchlauben 9. În farmaciile din provincie și în droguerii se se cêră hotărât preparatul A. Moll, care e provăduț cu marca de contravenție și cu subscrierea.

Tipete șoviniste.

Faptul, că reprezentanțele orașelor Brașov, Sibiu și Bistrița au decis să se păstreze numele vechi germane ale acestor orașe (*Kronstadt, Hermannstadt, Bistritz*), a turburat cumplit obștea șovinistilor maghiari. Încep acum prin foile lor să năvălesc asupra reprezentanțelor din est-tiune și fac un târaboit de — compatimit.

Printre combatanții șovinismului înfuriat s'au înrolat acum și mintoșii dela „Budapesti Hirlap“. Într'un articol înflăcărât, ei își varsă tot veninul asupra celor Sași, cari conduși de motive istorice și de drept au creduț, că-și vor desminti și pământul însuși trecutul lor, decât vor face pe potta nesăturaț a șovinismului și vor

admite cu plecăciune numiri exclusiv maghiare pentru amintitele orașe.

„Bud. Hir.“ o dă cu amenințările și esclamă, că pe cât timp va exista Ungaria, numele oficial al Brașovului va fi „Brassó“, al Sibiiului „Nagy-Szeben“ și al Bistriței va fi „Beszterozé“; — măcar de s'ar pune în cap toți „hontagado“-ii (cei ce-și negă patria), ei tot nu vor pute să învingă legea (!)

Legea despre maghiarizarea numelor de comune și localități — precum am mai arătat — dispune în § 1, că fîă-care comună numai un nume oficial pôte să aibă; în § 2 dice, că stabilirea numelui oficial al comunelor ou mai multe nume, aparține cercului de influență al ministrului de interne.

La acest § se provóca „Bud. Hir.“, și se face a-și uita, că tot legea dispune, că „ministrul de interne exercită acest drept ascultând pârerea comunelor și a adunării generale municipale între limitele § 1 și a intereselor generale ale țării, luând în considerare cât se pôte mai mult dorința comunelor interesate“. Cu alte cuvinte, legea obligă pe ministru să asculte pârerea comunelor și a reprezentanțelor lor și să fînă sémă de dorința acestora.

Pentru cei dela „Bud. Hir.“, firesce, dispozițiunea acesta a legii este cum s'ar dice un fléc; valabilă pentru ei nu pare a fi, decât cea parte din § 2, care dice, că „stabilirea numelui oficial al comunelor ou mai multe nume... aparține sferei de drept a ministrului de interne“. Ergo: hotăririle numitelor reprezentanțe comunale „trebuie nimicite din partea ministrului de interne, fiind-că ministerul responsabil trebuie să se îngrijescă de respectarea și esecutarea legilor“.

Cine se se îndoescă, că ministrul va procede întocmai și va face pe placul șovinistilor dela presa maghiară? Căci ce alta pôte fi scopul legii dela 1898, decât nu maghiarizarea numelor tuturor comunelor, localităților, văilor, munților, rîurilor etc., ca numirile lor străvechi române, germane, slave să nu mai reamintescă existența și a altor popore în țările acestea?

Tocmai așa fiind revocăm încă odată în memoria Românilor de prin comunele și localitățile unde formeză majoritatea, să cêră și să hotărêscă cu energiă și unanimitate, ca numele oficial al comunei, ce locuiesc, să fîă acela, care a trăit și trăesce în limba poporului. Este o datoriă națională acesta, dela care a absentă nu-i este permis nimě-nui. Este apoi altă întrebare, decât puter-nici dela cărmuire vor ține ori nu sémă de dorința noastră.

Din Transvaal.

Etă scirile mai nouă despre situația în Transvaal și despre refugiarea președintelui Krüger:

Din Cape-Town se depeșeză, că guvernul engles are de gând să dea încurând o proclamația, în care va declara, că pacea domnesce érăși în Africa de Sud și va îndemna pe Buri, ca într'un anumit răstimp, ce li-se va acorda, să depue armele. În cas contrar, ei nu vor mai fi tratați ca combatanți, ci ca rebeli.

În cercurile competente din Londra fuga președintelui Krüger nu se consideră a fi menită să pue capet rășboiului anglobur. Buri s'au hotărât să urmeze lupta. Situația în Africa de Sud nu-i ușoră, deoarece președintele Steyn a rămas acolo.

Știrile, că președintele Krüger é considerat ca prizonier la Lourenço-Marqueze, a produs o mare impresie la Paris. Presa în unanimitate știgmatizează Portugalia și Anglia. Se speră totuși, că Krüger nu va fi predat Angliei.

O telegramă cu data de 17 l. c. din Paris spune, că a produs veselie știria din Lourenço-Marqueze, că Krüger, președintele republicii Transvaal, nu va fi împedat de a pleca în Europa. Ii este numai interzis de a comunica cu funcționarii buri pe teritoriul portugez.

O telegramă din Lisabona anunță, că guvernul portugez a telegrafat guvernatorului din Mozambique, ca să permită călătoria președintelui Krüger. Guvernatorul trebuie însă să se asigure, că Krüger călătorește spre Europa și după aceea să ia tôte măsurile până la imbarcarea lui Krüger, garantând în același timp siguranța și tratamentul respectuos al acestuia.

Știri din Bruxelles arată, că tôte cabinetele sunt de acord să considere pe Krüger ca fugar politic și-l vor proteja ca atare. De aceea este exclusă ideea predării lui Angliei.

O telegramă din Pretoria anunță, că generalul englez Macdonald a făcut Joia trecută prizonieri, 800 Buri cărora le-a luat trei tunuri și adevă în apropierea localității Wyaburg.

ULTIME SCIRI.

Viena, 17 Septembrie. Majestatea Sa împăratul s'a reintors adî dela manevrele din Galizia și s'a dus la Schönbrunn.

Londra, 17 Septembrie. Retragerea treptată a trupelor rusești din Peking s'a început la 11 l. c. Cinci regimente au fost retrase deja. Trupa rusescă în Peking consta din 8000.

Bruxella, 17 Septembrie. Marile puteri au decis să demoleze porturile din Taku și să interdică pe timp de de cece ani furnizarea de arme pentru China.

Haga, 17 Septembrie. Agenția „Reuter“ e informată, că guvernul olandes a înștiințat telegrafic pe consulul său din Lourenço-Marqueze să comunice lui Krüger, că guvernul olandes este aplecat a-i pune la dispoziția un vapor pentru a călători în Olanda.

Dresda, 17 Septembrie. Printul Albert de Saxonia, care a participat eri la un prânț familiar în Pilnitz, întorcându-se la quartir cu trăsura, caii s'au spăriat și printul a căduț așa de nenorocos din trăsura, încât în urma rănilor grave a murit noștea la ôrele 12.

DIVERSE.

Romanul unui preot grec. Din Constantinopol se scrie: Cu câteva zile înainte, la țermurul Bosforului, tocmai într'un loc, unde se obișnuia a petrece peste vară lumea cea mai alésă europeană și turcescă, valurile aruncară la mal un cadavru. Era cadavru unui tinăr preot grec. Mănilé și picioarele lui erau legate și era clar, că nenorocitul cu intențiune a fost aruncat în Bosfor. De jaf n'a putut fi vorba, căci în buzunare s'a aflat orologiul lui de aur și portofoliul ou câte-va lire de aur și la mangete nasturi de aur. Mai e caracteristic, că cadavru cel puțin o săptămână a stat în apă, fără a se fi sciut de urma tinărului preot. Prin cercetare s'a constatat, că preotul tinăr, care avea un exterior estroardinar de atrăgător, și-a atras amorul unei Turcoice fruntașe, cu care timp de patru luni a stat în relațiuni. Această i-a causat șorțea.

Cel mai mare pariu (rémășag) în alegeri. În New-York face mare senzația o prinsonie în alegeri, care întrece pe cele de până șouma. Richard Croker se prinse cu W. Wormser pe 80.000 contra 200.000 corone, că candidatul democrat va fi ales. Croker prevesti lui Bryan o majoritate de 80.000 de voturi în New-Yorkul mare, însă lumea consideră această proroceire ca o manevră de alegeri. Croker a mai făcut și alte pariuri în rășboiul din Roosevelt, unde învingerea lui Van-Wyk il costă 200.000 lei! Decă Bryan va câștiga, atunci și Croker se va retrapa de pierderea suferită la 1898.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Măier.

Cursul la bursa din Viena.

Din 17 Septemb. 1900.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur 4%, Impr. căil. fer. ung. in aur 4 1/2%) and Value.

Cursul pieței Brașov.

Din 18 Septembrie 1900.

Table with 2 columns: Item (e.g., Bancnota rom. Cump., Argint român. Cump.) and Value.

Un tânăr român, absolvent

de 7 clase gimnasiale și care a ceretat clasa 8-a, voește a afla ocupațiune în vre-o cancelarie notarială cercuală.

A se adresa: N. Kikomban, 1089.2-3 Brașov, pe Tocile nr. 41.

O familie română caută o instructoră lângă o fetiță de 8 ani, pentru limba română și germană.

Deslușiri dă administrațiunea „Gazetei Trans.” 1082.3-3.

A V I S.

La subsemnatul în Orăștie (Szászváros) se capătă cantitate

de 1500 Kilograme de Slănină grosă

albă, de pirlit, cu preț fôte moderat.

Voitorii de a o cumpăra totă séu dela 50 kilograme în sus, să se adreseze la

Vasile N. Bidu în Orăștie (Szászváros). 1056.4-4.

Advertisement for Prafurile-Seidlitz ale lui Moll, Franzbranntwein și sare a lui Moli, and Săpun de copii a lui Moll. Includes text about medicinal benefits and contact information for Farmacistul A. MOLL.

Advertisement for ANUNCIURI (insertions and ads) with details on pricing and submission instructions.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate stat r. n. valabil din 1 Mai 1900.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal-Bucuresci, Copșa-mică-Sibiu-Avrig-Făgăraș, Mureș-Ludoș-Bistrița, Cucerdea-Oșorhei-Regh.-săsesc, Ghiriș-Turda, Dej-Bistrița, Sibiu-Cisnădie, Clușiu-Zălau, Sighișoara-Odorhei-săcuesc, Alba-Iulia-Zlatna, Brașov-Zărnești, Timișoara-M.-Rodna-Lippa, Brașov-Chezd-Oșorhei) and train times.

* Nota: Orele însemnate în stânga stațiilor, sunt a se ceti de sus în jos; cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numeri încaudrați cu linii mai negre înseamnă orele de noapte. — Semnul —> arată cu signa direcția, încâtăru mergă trenul.